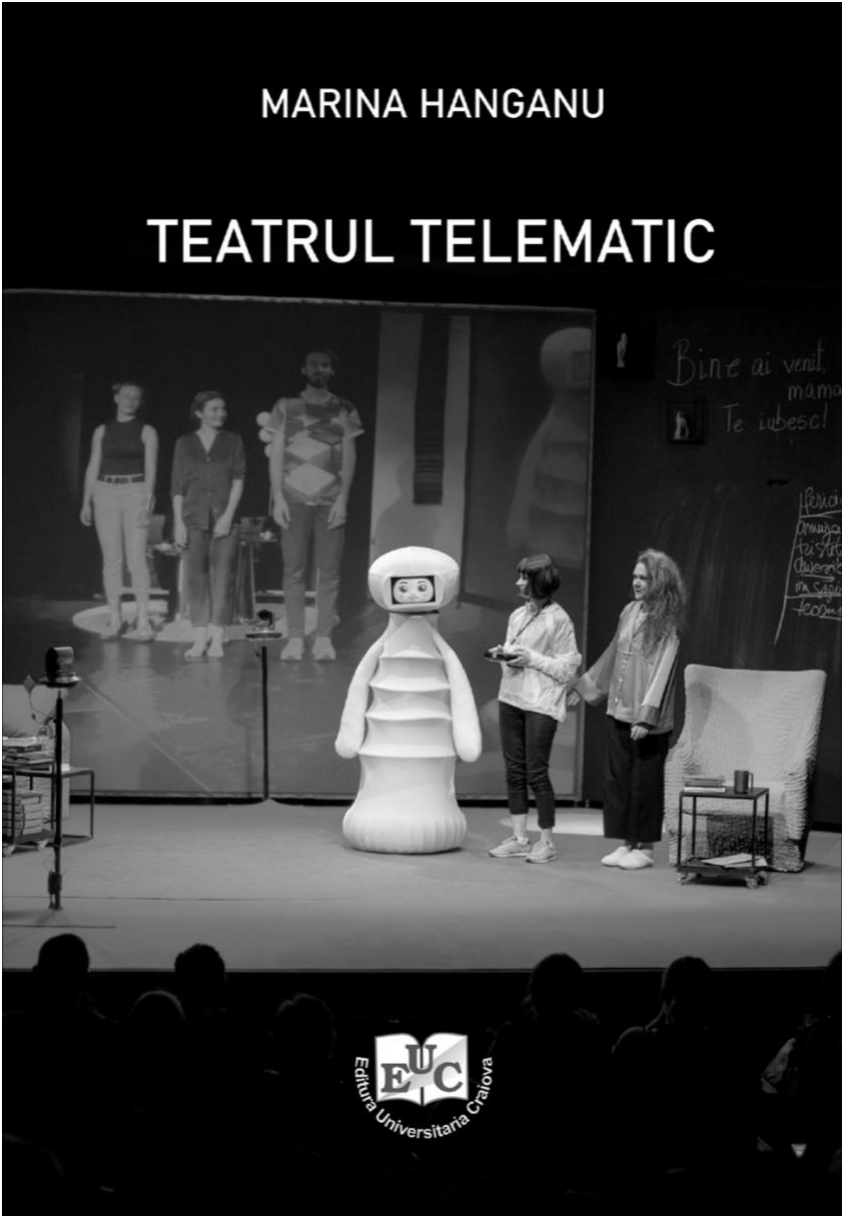

TEATRALITATEA EXTINSĂ – O CALE ORIGINALĂ ÎN TEATRUL ACTUAL

Teatrul telematic

Editura Universitaria

2022, (paperback, 350 pp)

ISBN: 9786061418558

Marina Hanganu (Author)

NICOLAE MANDEA

UNATC "I.L. Caragiale", Bucharest, Romania
nicumandea@unatc.ro

Abstract: The volume is remarkable from all aspects, based on the experiments and creative path of the author, but above all on a significant originality. The clear and precise definition of the working methodology highlights the maturity of thought, as artist and researcher, a special quality in a field where the temptation of impressionism is frequent. Marina Hanganu defines telematic theatre as "taking place simultaneously in at least two different spaces, physical or virtual, connected by telecommunications". The concept is clear, simple and operational and belongs to a post-digital condition of theatre that goes beyond the transmission of the live or edited performance, presupposing a different creative process. It is an important step in the direction of *a dramaturgy in an extended sense* (phrase coined by the author).

Keywords: telematic theatre, experimental art, extended dramaturgy, digital theatre, digital performance.

How to cite: Manda, Nicolae (2022). 'Teatralitatea extinsă – o cale originală în teatrul actual', *Concept* 1(24)/2022, pp. 314-319.

Ne aflăm în fața unei lucrări care îmbină cercetarea teoretică și studiul fenomenului artistic contemporan cu perspectivele multiple ale interdisciplinarității. Definirea clară și precisă a metodologiei de lucru pune în evidență maturitatea gândirii, ca artist și cercetător, o calitate deosebită într-un domeniu în care tentația impresionismului este prea des întâlnită. Autoarea lucrării definește *teatrul telematic* prin faptul că „se desfășoară simultan în cel puțin două spații diferite, fizice sau virtuale, conectate prin telecomunicații”. Conceptul este limpede, simplu și operațional și ține de o condiție post-digitală a teatrului care depășește transmisiunea spectacolului live sau editat, presupunând un proces de creație diferit. Este un pas important în direcția unei dramaturgii în sens extins (expresia aparține autoarei), *de compoziție a întregului spectacol*. Contextul de lucru este acela al unei tehnologii digitale care prin materialitatea sa specifică deschide căi spre noi structuri spațio-temporale, spre o altă percepție a corporalității și a relațiilor între persoane, obiecte, ambient.

Conceptele de lucru sunt aliniate unei „tendințe a extinderii” (de exemplu *dramaturgia extinsă*), conformă cu o tendință generalizată în estetica contemporană, în domeniul artelor spectacolului cu deosebire. Dacă în plan filozofic putem vorbi de un reflex al viziunii postumaniste, în planul practicii artistice este o influență puternică din direcția cercetării artistice, fie ca art research sau art-based research.

Cercetarea este solid ancorată într-o tematică de extremă actualitate, vehiculând concepte clare și având un grad ridicat de noutate și originalitate.

Volumul este structurat într-o logică strânsă, coerentă, specifică unei lucrări științifice. Primul capitol (*Teatrul telematic – context*) clarifică definițiile de bază, accentele personale și relația cu domeniul tehnologic. Nu este prima oară când teatrul asimilează noi tehnologii, precum mecanismele teatrului baroc sau iluminatul electric al scenei, dar de această dată este pus în discuție modul de manifestare al prezenței ca teleprezență. Este un merit important al lucrării acela de a fi sesizat aspectul și de a-l relaționa cu alte concepte precum *teatrul digital*, *performance digital*, *cyborg theatre*. Sunt analizate cu finețe analitică criteriile specifice: „ruptura” telematică, schimbul telematic, discontinuitățile spațio-temporale, cu o mare varietate de referințe bibliografice și factuale, în special în zona avangardei istorice și contemporane.

În Capitolul II. *Un teatru postuman(ist)*, Marina Hanganu găsește corespondentul esteticii specifice teatrului telematic în direcția filozofică a gândirii postumaniste, definind teatrul postuman „acel asamblaj în care figura omului este înlocuită sau dependentă de cea a postumanului (cyborg, mașinărie, animal, obiect etc.) în percepția publicului”, văzut, pe urmele lui Rosi Braidotti (*The Posthuman*, 2013), ca „o oportunitate pentru recuperarea umanității în sens extins, inclusiv, și pentru modelarea creativă și critică a unei subiectivități postumane”. De fapt întreaga problematică a teatrului postdramatic definită de Hans-Thies Lehmann deschide dramaturgia contemporană spre această perspectivă filosofică, aspect foarte bine surprins în text.

Capitolele III, IV și V sunt exemplare pentru modul în care se dezvoltă simultan conceptul specific, metodologia de cercetare și practica de creație artistică. Sistemul celor cinci matrice își are punctul de pornire în gândirea teatrală a lui Eugenio Barba, dar este preluat mai exact și mai dezvoltat de la Michael Kirby, citat de autoarea volumului (p. 77) cu textul *On Acting and Not-acting* din volumul *Acting (Re)considered* (2005). De fapt, gândirea autoarei este una aplicat regizorală și face saltul de la problema artei actorului la problemele compoziționale ale artei regizorale. Perspectiva sa este în același timp originală și reprezentativă pentru școala românească de teatru, în care gândirea regizorală are o pondere importantă.

Sunt definite cinci matrice: narativă, tehnologică, spațio-temporală, corporală și matricea întâlnirii teatrale. Sensurile operei teatrale în complexitatea ei integrală apar prin interacțiunea permanentă din interiorul acestui sistem conceptual. Nu este o dezvoltare speculativă, ci una bazată pe exemple concrete remarcabile din teatrul contemporan (vezi p. 81, de exemplu). Fără a intra în

amănuntele acestei dezvoltări, trebuie să remarc limpezimea discursului, excelența documentare și fuziunea dintre perspectiva teoretică și practica artistică. Este unul din cele mai bune exemple de cercetare artistică (art research), în care simțul estetic, pragmatica artistică, conceptualizarea critică și energia explorării unor căi cu totul noi tipică avangardei se integrează într-un unic demers.

Calitatea excepțională a acestui volum nu este o surpriză, întrucât am fost martor al modului în care a evoluat, de la propunerea inițială ce conținea în nuce întreg potențialul dezvoltat astăzi. Lucrarea are un grad ridicat de originalitate și se validează și prin proiectele europene pe care le-a generat.

Bibliografia este de referință, ca extindere și actualitate, în mod evident aprofundată și asimilată demersului de cercetare științifică și artistică.

În lumea realității extinse caracteristică societății postumane, artele, între care și teatrul, își descoperă noi dimensiuni creative și cognitive, modalități inedite de a reflecta lumea și relația omului cu aceasta. Consider că rezultatele muncii Marinei Hanganu sunt deosebit de valoroase și consistente. Merită subliniată și capacitatea artistului-cercetător în domeniul art research de a se obiectiva în raport cu propria activitate creatoare, printr-o mentalitate caracteristică mai ales artei conceptuale.

Marina Hanganu explores the integration of technology in art (internet, robots, artificial intelligence, virtual reality) from a practical and theoretical perspective. She is a graduate of the Theatre Directing Department of UNATC "I.L. Caragiale" Bucharest (2014) and of the MA Advanced Theatre Practice at the Royal Central School of Speech and Drama (London, 2015). She holds the title of doctor from UNATC "I.L. Caragiale" after the successful defense of her thesis, *Telematic Theatre – From Concept to Performance* (2022).

She coordinated the cultural projects *Tele-Encounters* and *Tele-Encounters: Beyond the Human*, co-financed by the Creative Europe program of the European Union. Partners: George Ciprian Theatre, Industria Scenica (Italia), Universidad Católica San Antonio de Murcia (Spain), Município de Lousada (Portugal).

Her creations include: *2032 SMART-FAMILY*, *Generation 200/Generația 200*, *Planeta Viselor Pierdute*, *Orfeu și Euridice*, *Tele-City* (George Ciprian Theatre, Buzău), *Magazinul de sinucideri* after Jean Teulé (Comedy Theatre, Bucharest – winner of *Comedia Ține la TINERi*), *Before Sunset/After Sunrise* (Bloomsbury Festival and We Are Now Festival, London), *Strada Popa Rusu nr. 30* (Teatrul 7, Bucharest), *Marisol* by José Rivera (UNATC „I.L. Caragiale”, Bucharest).

2032 SMART-FAMILY was selected in the National Theatre Festival and in the Milan Digital Week festival (2022).

Marina Hanganu is the editor of *Tele-Encounters: Telepresence and Migration* (UNATC Press, 2019).

